

De vloek van het feminisme

- (1) Nogal wat Nederlanders en andere Europeanen vragen zich terecht af of we, gezien het lage geboortecijfer van gemiddeld 1,7 kind per vrouw, niet méér kinderen zouden moeten krijgen. De redenen hiervoor zijn dat met zo'n laag geboortecijfer de kosten van de vergrijzing uiteindelijk niet meer zijn op te brengen en dat met dit soort cijfers de Europese bevolking langzaam maar zeker zal verdwijnen, en met haar de Europese cultuur. Dat is geen aantrekkelijk perspectief voor onze nakomelingen.
- (2) Het lage geboortecijfer is een rechtstreeks gevolg van het feminisme, dat sedert de jaren zestig van de vorige eeuw de traditionele visie op de rol van de vrouw niet aflatend en met succes onder vuur heeft genomen. In die traditionele visie werd de vrouw als broedmachine beschouwd en veroordeeld tot het aanrecht. Zij werd opgesloten in huis, veroordeeld tot een saai leven als moeder en 'homemaker', zij was afhankelijk en kon niet zelfstandig handelen. Kortom, het traditionele denken stond de zelfontplooiing van de vrouw in de weg.
- (3) Daar moest volgens het feminisme een eind aan komen. De vrouw is even getalenteerd als de man en ze moet dus, net als hij, kunnen studeren en daarna haar eigen boterham kunnen verdienen in een betaalde baan. Ze moet net als de man carrière kunnen maken en de top kunnen bereiken. Dan pas is ze gelijk aan de man en kan ze zichzelf volledig ontplooien.
- (4) Deze feministische benadering is indertijd enorm aangeslagen en werd in de loop van de jaren door steeds meer mensen onderschreven. Tegenwoordig gelooft bijna iedereen erin. Ik zeg
- 45 'gelooft', omdat het om een echt geloof gaat: een vaste overtuiging waaraan niet valt te tornen en waarover ook niet kritisch wordt nagedacht.
- (5) Vrouwen hebben massaal het roer omgegooid. Zij zijn gaan studeren en gaan werken en hebben hun huiselijke taken terzijde geschoven. Mannen hebben dat eigenlijk zonder tegensputteren geaccepteerd. Er is inmiddels 50 weinig of geen verschil meer tussen vrouwen en mannen wat opleiding en carrière betreft.
- (6) Het stichten van een gezin en het krijgen van kinderen is op het tweede plan geraakt. Dat is het voortvloei- 60 sel van de nieuwe oriëntatie van vrouwen op werk en carrière, in plaats van op man en kinderen. Eerst werken, geld verdienen, carrière maken, zo is de 65 wijdverbreide gedachte. Later komen er dan nog wel eens kinderen. Mannen raakten snel gewend aan het extra inkomen van hun partner en hadden er geen moeite mee zich bij de nieuwe 70 situatie neer te leggen. Integendeel! Het kwam hun wel goed uit.
- (7) Zo is er, dankzij het feminisme, onbedoeld een geheel nieuwe sociale groep ontstaan. Die van de werkende 75 stellen zonder kinderen, allemaal tussen de twintig en de vijfendertig. Ze hebben behoorlijk wat koopkracht en alleen zichzelf om het geld aan uit te geven. Ze zijn zo vrij als een vogeltje 80 en kunnen precies doen wat ze willen.
- (8) Rond het dertigste levensjaar van de vrouw beginnen de meeste vrouwen echter onrustig te worden, omdat ze wel weten dat de biologische klok doortikt 85 en ze nog maar luttele jaren hebben om kinderen te krijgen. Een moeilijk proces begint. Wel kinderen, geen kinderen? Indien wel, hoeveel? En volledig blijven

werken of een paar dagen minder?
90 **(9)** Dikwijls is de vrouw al rond de
vijfendertig als zij daadwerkelijk
kinderen probeert te krijgen. Als alles
goed gaat, worden er gezien de leeftijd
van de vrouw ten hoogste drie kinderen
95 geboren. Maar vaak gaat het niet
allemaal goed. De vruchtbaarheid van
de vrouw is dermate teruggelopen dat
zwanger worden een lijdensweg is.
Veel stellen kloppen ten einde raad bij
100 een arts aan. Maar ook de vruchtbaar-
heidsbehandelingen leiden niet altijd tot
het gewenste resultaat. Veel vrouwen
blijven ongewenst kinderloos.
(10) Vrouwen die het wel lukt om nog
105 kinderen te krijgen, hebben ook een
probleem. Hoe moeten zij werk
combineren met het moederschap? Het
feminisme pleit voor meer professionele
kinderopvang in de vorm van crèches
110 voor de allerkleinsten en buiten-
schoolse opvang voor de wat ouderen.
Ook deze oplossing is inmiddels een
geloofsartikel geworden, dat klakkeloos
omarmd en nagebouwd wordt. Het is
115 een schande, roept nu iedereen, dat de
kinderopvang in Nederland nog steeds
niet goed is geregeld. Immers, als die
wel goed geregeld is, nemen vrouwen
wel meer kinderen.
120 **(11)** Toch klopt het verhaal niet. En
ergens voelen veel vrouwen (en
mannen) dit donders goed aan, al
zouden ze het niet onder woorden
durven brengen. Want dwars tegen de
125 feministische doctrine in en tot grote
verontrusting van de feministen
besluiten veel vrouwen, als ze eenmaal
kinderen hebben, hun werk en carrière
op een lager pitje te zetten en parttime
130 te gaan werken of er zelfs helemaal
mee op te houden, om meer bij de
kinderen te kunnen zijn. Weliswaar met
een slecht geweten, want ze gaan in
tegen een algemeen gedeeld geloof.
135 Deze vrouwen voelen echter een paar
wezenlijke waarheden aan die
feministen en iedereen die achter hen

aan holt maar niet kunnen of willen
begrijpen.
140 **(12)** Professionele kinderopvang is
namelijk, hoe goed die ook is, geen
volwaardige vervanging van de liefde
en aandacht die het kind thuis krijgt.
Deze opvang kan er zelfs niet bij in de
145 schaduw staan. Voor de gezonde
psychische ontwikkeling van het kind is
het van het allergrootste belang dat het
veel thuis bij zijn ouders is, in de eigen
omgeving, met de eigen spulletjes, en
150 dat het niet voortdurend hoeft te
concurreren met een grote groep
leeftijdgenoten. Niet alle vormen van
kinderopvang zijn even schadelijk. Het
allergrootst zijn de crèches voor kinderen
155 van enkele maanden oud. Daar je kind
heenbrengen is eigenlijk een soort
kinder mishandeling. Dat zou meteen
verboden moeten worden. En van groot
belang is ook hoe vaak en hoe lang een
160 kind naar de kinderopvang gaat. Een
paar uurtjes per week is zeker niet
slecht en in veel gevallen zelfs goed
voor de ontwikkeling van een kind.
Maar vier of vijf dagen per week is
165 beslist uit den boze.
(13) Werken is bovendien helemaal niet
zo leuk als de feministen ons willen
doen geloven. Als zij het over werk
hebben, hebben ze het werk voor ogen
170 dat zij zelf verrichten: als universitair
docent of hoogleraar, als redacteur van
een krant of als schrijver, als advocaat
of politicus. Die banen zijn misschien
leuk, in die banen kun je jezelf
175 misschien ontplooiën, maar de meeste
vrouwen hebben zulke banen niet. Die
hebben heel gewone banen, als ver-
koopster, baliemedewerkster, schoon-
maakster, secretaresse of caissière.
180 Die moeten vaak saai werk doen,
verdienen niet zo bar veel en maken
helemaal nooit carrière.
(14) Daarnaast is thuis zijn en voor de
kinderen zorgen lang niet zo saai en
185 geestdodend als de feministen ons
willen doen geloven. Integendeel. Het is

hartstikke leuk! Het geeft enorm veel
voldoening en levensgeluk. Natuurlijk
zijn er ook zorgen en verdriet,
190 vermoeidheid en irritaties, maar zelfs
die zijn een verrijking, hoe vreemd het
ook klinkt. Wat is er nu mooier dan te
zorgen voor je eigen kinderen, hen te
helpen en bij te staan en hen langzaam
195 maar zeker te zien opgroeien tot
zelfstandige en verantwoordelijke
volwassenen? Niets, zeker niet een
doorsnee baan.

(15) Hoewel er uitzonderingen zijn,
200 geldt bovendien toch dat in het alge-
meen de vrouw beter met de kinderen
omgaat dan de man, zeker als ze klein
zijn. Vrouwen zijn zorgzamer, letten
beter op details, kunnen tien dingen
205 tegelijk, zijn gezelliger, socialer en
zachtaardiger dan de man. Bovendien
weten ze veel beter dan de man hoe je
een kind aan moet pakken, moet
troosten, moet straffen of corrigeren.
210 Vrouwen zijn geboren opvoeders en
verzorgers. Het ligt dan ook voor de
hand dat de vrouw en niet de man haar
baan opzegt als er kinderen komen en
het grootste deel van de zorg en de
215 opvoeding op zich neemt. Daar worden
zowel de kinderen als de moeders zelf
het gelukkigst van. Wat zou er tegen

een dergelijke arbeidsverdeling zijn?
(16) We moeten het feministische
220 geloof achter ons laten, want het is een
vals geloof dat ons niet gelukkiger
maakt, en we moeten niet bang zijn op
onze schreden terug te keren. De
traditionele rolverdeling tussen man en
225 vrouw was helemaal zo gek nog niet.
Dat betekent natuurlijk niet dat vaders
zich helemaal niet met de kinderen
zouden moeten bemoeien. Vaders
hebben zich altijd intensief met de
230 opvoeding van hun kinderen bemoeid,
zij het meer in een beschermende dan
in een verzorgende rol. Dat is ook hun
aard, daar zijn ze goed in.

(17) Als we inderdaad de moed hebben
235 terug te keren tot het patroon van
weleer, als we het feminisme weten te
overwinnen en als vrouwen kinderen
krijgen, verzorgen, opvoeden en be-
schermen weer gaan zien zoals ze
240 behoren te worden gezien, namelijk als
een centrale opdracht in het leven, dan
komen er vanzelf weer meer kinderen.
Dat is niet alleen in het belang van ons
eigen levensgeluk, maar ook in het
245 belang van de zorg voor onze ouderen
en – meer in het algemeen – in het
belang van de toekomst van de
Europese cultuur.

naar: Andreas Kinneging

uit: Opinio van 7-13 maart 2008 (jaargang 2, nummer 10)

Andreas Kinneging (Eindhoven, 1962) is hoogleraar Rechtsfilosofie aan de faculteit der
rechtsgelerdheid van de Universiteit Leiden.

Tekst 1 De vloek van het feminisme

1p 1 Welk vraagstuk vormt de aanleiding voor het schrijven van dit artikel?

De tekst kan door middel van onderstaande kopjes in achtereenvolgens vijf delen worden onderverdeeld:

- 1 Dreigend gevaar
- 2 Het feministische geloof
- 3 Keerzijde van het feministische geloof
- 4 De werkelijkheid achter het feministische geloof
- 5 Einde aan het feministische geloof

1p 2 Bij welke alinea begint deel 2, 'Het feministische geloof'?

1p 3 Bij welke alinea begint deel 3, 'Keerzijde van het feministische geloof'?

1p 4 Bij welke alinea begint deel 4, 'De werkelijkheid achter het feministische geloof'?

1p 5 Bij welke alinea begint deel 5, 'Einde aan het feministische geloof'?

In alinea 3 wordt beweerd dat de vrouw net als de man carrière moet kunnen maken. In dezelfde alinea worden de argumenten gegeven die aan deze opvatting ten grondslag liggen.

1p 6 Van welk type argumentatie is hier sprake?

Van een argumentatie op basis van

- A oorzaak – gevolg
- B overeenkomst – vergelijking
- C voorbeelden
- D voor- en nadelen

In alinea 4 van de tekst wordt beweerd dat er niet kritisch wordt nagedacht over het feminisme.

2p 7 Citeer nog twee afzonderlijke woorden of woordgroepen uit het tekstgedeelte van alinea 5 tot en met 10 waaruit blijkt dat de auteur meent dat er niet kritisch wordt nagedacht over het feminisme.

1p 8 Wat is de functie van alinea 5 ten opzichte van alinea 4?

Alinea 5 vormt ten opzichte van alinea 4 een

- A bewijs.
- B gevolg.
- C toepassing.
- D voorbeeld.

1p 9 Wat is de functie van alinea 11 ten opzichte van de alinea's 6 tot en met 10?

Alinea 11 vormt ten opzichte van alinea's 6 tot en met 10 een

- A afweging.
- B gevolg.
- C relativering.
- D weerlegging.

In regel 125 wordt gesproken over de feministische doctrine.

3p **10** Wat houdt deze feministische doctrine in? Gebruik maximaal 30 woorden.

De auteur wil dat we het feministische geloof achter ons laten en terugkeren naar de traditionele rolverdeling tussen man en vrouw (alinea 16).

2p **11** Leg uit dat deze terugkeer evenzeer de kenmerken vertoont van 'een echt geloof' zoals dat in alinea 4 wordt getypeerd.

2p **12** Noem twee argumenten, één uit alinea 12 en één uit alinea 15, waarom vrouwen beter thuis kunnen blijven om hun kinderen op te voeden. Geef daarbij ook aan om welk type argument het gaat. Kies uit de volgende mogelijkheden: argument op basis van feiten, gevolgen, gezag, nut, vergelijking, vooropgezette mening, voorwaarde.

3p **13** Noem drie argumenten waarmee de schrijver zijn opvatting over de rol van de vrouw bij de opvoeding ondersteunt.

De auteur houdt het feminisme verantwoordelijk voor enkele door hem ongewenste maatschappelijke verschijnselen.

3p **14** Noem er daarvan drie.

1p **15** Welke van onderstaande uitspraken geeft het beste het tekstdoel van de tekst 'De vloek van het feminisme' weer?

A De auteur wil de lezer ervan overtuigen dat de Europese cultuur bewaard kan blijven als we weer terugkeren naar de traditionele rolverdeling.

B De auteur wil de lezer ervan overtuigen dat het feminisme een vloek is, omdat vrouwen nu eenmaal geboren opvoeders en verzorgers zijn.

C De auteur wil de lezer laten nadenken over de rol die het feminisme gespeeld heeft bij het ontstaan van het lage geboortecijfer in Europa.

D De auteur wil de lezer laten nadenken over de visie van het feminisme op carrières voor vrouwen en de weerslag daarvan op het grootbrengen van kinderen.

1p **16** Welk structuurmodel bepaalt de structuur van de gehele tekst?

A bewering-en-argumentenstructuur

B probleem-en-oplossingstructuur

C verschijnsel-en-besprekingstructuur

D verschijnsel-en-verklaringstructuur

E voordelen-en-nadelenstructuur

F vroeger-en-nu-structuur

Goede kinderopvang is een investering in de toekomst

(1) We zijn het er tegenwoordig wel over eens dat vrouwen dezelfde kansen op de arbeidsmarkt moeten krijgen als mannen. Er is echter een klein verschil tussen de beide geslachten: de vrouw baart de kinderen. Toen de gezinnen nog groot waren en er geen wasmachines, stofzuigers en kant- en klaarmaaltijden bestonden, was een zekere arbeidsspecialisatie tussen man en vrouw, waarbij de man het geld binnenbracht door een baan buitenshuis en de vrouw het huishouden regelde, economisch uiterst effectief.

(2) Tegenwoordig is het huishoudelijk werk geen levensvervullende taak meer. Daar de hele dag mee bezig zijn schenkt de gemiddelde burger maar weinig bevrediging. De jonge moeder met baby's of peuters vormt misschien een uitzondering, maar wanneer de kinderen naar de middelbare school gaan en hun eigen levenspad kiezen - deze moeders zijn dan inmiddels tussen de dertig en veertig -, is het te laat voor ze om nog volledig hun talenten te ontplooiën op de arbeidsmarkt.

(3) De teleurstelling die dit met zich meebrengt, veroorzaakt veel psychische schade. De onderwijsparticipatie van meisjes is net zo groot als die van jongens en hun schoolresultaten zijn vaak beter. Het gaat bij deze meisjes dus om potentieel hoogwaardige arbeidskrachten, die, door op jonge leeftijd kinderen te krijgen, aan de kant blijven staan of die in parttimebanen onder hun niveau terechtkomen. Er zijn voldoende redenen om aan deze onrechtvaardige toestand een einde te maken.

(4) Naast het rechtvaardigheidsargument is er echter ook een economisch argument. We hebben alle arbeidskrachten hard nodig in onze vergrijzende maatschappij. Als vrouwen de gelegenheid krijgen dezelfde carrière als mannen te volgen, dan betekent dit voor ons arbeidspotentieel een aanzienlijke uitbreiding. Niet alleen numeriek maar ook in kwaliteit.

(5) We hebben nu eindelijk een politiek instrument in handen waarmee deze wenselijke ontwikkeling kan worden gefaciliteerd: de gesubsidieerde of gratis kinderopvang. Het zou doodzonde zijn om deze ontwikkeling nu te gaan frustreren omdat het wat meer zou gaan kosten dan van tevoren was geraamd.

(6) Er is nog een ander belangrijk aspect. Nu gezinnen klein zijn geworden, en de straten zich niet meer lenen voor buiten spelen, moeten kinderen op jonge leeftijd op een andere manier leren met leeftijdgenoten om te gaan en te wennen aan de eisen die het lidmaatschap van sociale verbanden nu eenmaal stelt. Het verblijf in de kinderopvang is een probaat substituut voor alle sociale leersituaties, die in de moderne maatschappij dreigen te verdwijnen en die niet kunnen worden vervangen door uren voor de televisie of achter de spelcomputer. Het gaat hier niet om de bewaarschool van vroeger, maar om kinderopvang die een onmisbaar educatie-instrument is onder de directe verantwoordelijkheid van de minister van onderwijs.

Het tekstfragment is een deel van een artikel van prof. dr. B.M.S. van Praag dat verscheen in *NRC Handelsblad* in mei 2008.

Uit de teksten blijkt dat Kinneging en Van Praag ieder een andere oplossing voor ogen hebben voor het vergrijzingsprobleem.

2p **17** Leg uit om welke verschillende oplossingen het gaat.

Uit de teksten blijkt dat Kinneging en Van Praag een verschillende opvatting hebben over kinderopvang.

2p **18** Welk standpunt neemt Kinneging in ten opzichte van kinderopvang en welk standpunt neemt Van Praag in ten opzichte van kinderopvang?

1p **19** Citeer de zin uit tekst 1 'De vloek van het feminisme' waarin Kinneging zijn standpunt ten opzichte van kinderopvang nuanceert.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Tekst 1 De vloek van het feminisme

- 1 maximumscore 1**
Het vraagstuk van het te lage geboortecijfer (waardoor de kosten voor de vergrijzing niet meer zijn op te brengen en de Europese cultuur zal verdwijnen).
- 2 maximumscore 1**
alinea 2
- 3 maximumscore 1**
alinea 6
- 4 maximumscore 1**
alinea 11
- 5 maximumscore 1**
alinea 16

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 B

7 **maximumscore 2**

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- “zonder tegensputteren” (regels 53-54)
- “geen moeite” (regel 69)
- “klakkeloos (omarmd)” (regels 113-114)
- “nagebouwd” (regel 114)
- “roept nu iedereen” (regel 115)

per juist antwoord

1

8 B

9 D

10 **maximumscore 3**

De kern van een goed antwoord is:

- De feministische doctrine is de leerstelling / vaste overtuiging dat vrouwen het recht hebben zichzelf volledig te ontplooien door, net als mannen, te studeren en carrière te maken
- een volledig goed antwoord, niet langer dan 30 woorden

2

1

11 **maximumscore 2**

De kern van een goed antwoord is:

- De auteur gelooft dat vrouwen beter met kinderen omgaan dan mannen / dat vrouwen beter dan mannen weten hoe je een kind aan moet pakken, moet troosten, moet straffen of corrigeren / dat vrouwen geboren opvoeders of verzorgers zijn
- Aan deze overtuiging valt niet te tornen / Over deze overtuiging wordt niet kritisch nagedacht

1

1

12 **maximumscore 2**

Voorbeelden van juiste argumenten met type argument zijn:

- Voor een gezonde psychische ontwikkeling moet een opgroeiend kind veel bij zijn ouders / in de eigen omgeving zijn; argument op basis van nut / vooropgezette mening
- Vrouwen zijn beter in kinderen opvoeden dan mannen; argument op basis van nut / vooropgezette mening

1

1

Opmerking

Alleen bij een juiste koppeling van argument en benaming argument kunnen scorepunten worden toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeelden van juiste argumenten zijn (drie van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Professionele opvang is geen volwaardige vervanging van de liefde die het kind thuis krijgt. – Werken is helemaal niet zo leuk. – Thuis zijn en voor de kinderen zorgen is helemaal niet saai. – Vrouwen gaan beter om met kinderen dan mannen. 	
	per juist argument	1
14	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeelden van juiste 'ongewenste maatschappelijke verschijnselen' (drie van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het feminisme is aansprakelijk voor het lage geboortecijfer. – Het feminisme is een bedreiging voor de Europese cultuur. – Het feminisme belemmert het treffen van goede ouderdomsvoorzieningen. – Het feminisme heeft ervoor gezorgd dat de vrouw haar natuurlijke positie in de opvoeding van kinderen verloren heeft / heeft het voeren van een gezonde huishouding bemoeilijkt. – Het feminisme heeft verkeerde beelden aangewakkerd over de rolverdeling tussen man en vrouw. – Het feminisme is aansprakelijk voor het feit dat vrouwen vaak ongewenst kinderloos blijven. 	
	per juist verschijnsel	1
15	A	
16	B	
17	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinneging vindt dat vrouwen thuis moeten blijven en meer kinderen moeten krijgen (zodat in de toekomst het vergrijzingsprobleem wordt opgelost) • Van Praag vindt dat vrouwen meer ingezet moeten worden als arbeidskrachten (zodat de kosten van de vergrijzing kunnen worden betaald) 	<p>1</p> <p>1</p>
18	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinneging vindt dat kinderopvang schadelijk is • Van Praag vindt dat kinderopvang ervoor zorgt dat kinderen in een omgeving verkeren waar alle sociale leersituaties voorkomen 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 1

“Een paar uurtjes per week is zeker niet slecht en in veel gevallen zelfs goed voor de ontwikkeling van een kind.” (regels 160-163)